

Ochrana přírody, rybářství, vody - přehled právní úpravy

Jan Šíma

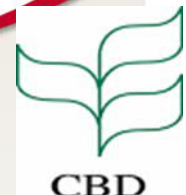
odbor druhové ochrany a implementace mezinárodních závazků

Ministerstvo životního prostředí

Mezinárodní úmluvy

- Úmluva o biologické rozmanitosti
- Úmluva o mokřadech, majících mezinárodní význam zejména jako biotopy vodního ptactva (tzv. Ramsarská úmluva)
- Úmluva o ochraně evropské fauny, flóry a jejich stanovišť (tzv. Bernská úmluva)
- Úmluva o ochraně stěhovaných druhů volně žijících živočichů (tzv. Bonnská úmluva)

Legislativa EU

- Směrnice Rady **92/43/EHS** o ochraně přírodních stanovišť, planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů
- Směrnice Rady **2009/147/ES (79/409/EHS)** o ochraně volně žijících ptáků
- Nařízení Rady (ES) č. **708/2007** o využití cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře
- Nařízení EP a Rady č. **1143/2014** o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů

Předpisy ČR

- zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy
- zákon č. 254/2001 Sb., o vodách
- zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství)
- zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat před týráním

Významné prováděcí předpisy:

- vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- vyhláška č. 197/2004 Sb., kterou se vydávají prováděcí předpisy k zákonu o rybářství

Zákon o ochraně přírody a krajiny

Obecná ochrana (všech) rostlin a živočichů - § 5 odst. 1

- ochrana druhů před zničením (vyhubením), degenerací nebo narušením rozmnožovacích schopností, před zánikem populace druhů nebo zničením ekosystému, jehož jsou součástí
- oprávnění OOP k **zákazu nebo omezení** rušivé činnosti (rozhodnutí, opatření obecné povahy)
- povinnost **omezit** při hospodaření aj. **úhyn nebo zraňování a ničení biotopů**; oprávnění OOP uložit zajištění opatření - rozhodnutí

Geograficky nepůvodní druhy - § 5 odst. 4-6

druhy jež nejsou součástí přirozených společenstev určitého regionu (vs. definice dle zákona o rybářství - nepůvodní nebo geneticky nevhodná populace ryb a vodních organizmů, vyskytující se na území rybářského revíru méně než 3 po sobě následující generace)

- **záměrné rozšiřování** rostlin a živočichů do krajiny vázáno na **povolení OOP** (dtto pro křížence - § 5 odst. 5)
- § 5 odst. 6 – od r. 2010 možnost OOP **rozhodnout** v souladu se zvláštními předpisy (§ 42 zákona o myslivosti) **o odlovu** geograficky nepůvodních živočichů, včetně stanovení

Nařízení o používání cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře (708/2007)

Nařízení EP a Rady č. 1143/2014 o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů

- publikováno v XI/2014 v Úředním věstníku EU

- účinnost od 1. 1. 2015

...příprava implementace (novela zákona č. 114/1992 Sb. a dalších)

Více o aktivitách na úrovni EU

http://ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm

Ochrana volně žijících ptáků - § 5a

- týká se všech druhů ptáků volně žijících na území států EU
- stanovuje zakázané činnosti pro všechny druhy ptáků - např. úmyslné usmrcování, odchyt, ničení hnízd, sběr vajec, vyrušování (významné z hlediska cílů směrnice o ptácích), držení, lov, komerční využití živých i mrtvých ptáků a jejich snadno rozpoznatelných částí
- umožňuje lov a držení vybraných druhů ptáků (vyhl. č. 166/2005 Sb.)

§ 5b zákona - odchylný postup

- pokud neexistuje jiné uspokojivé řešení
- pouze pro stanovené důvody (např. v zájmu veřejného zdraví, bezpečnosti leteckého provozu, prevenci škod na rybářství, ochrany volně žijících živočichů) či pro odchyt, držení či jiné využívání ptáků v malém množství
- při dodržení stanovených náležitostí rozhodnutí (označení druhů, počtu jedinců, metod lovu, časové a místní okolnosti apod.)
- možnost povolení i pro „blíže neurčený okruh osob“ - dříve vyhláškou, nyní opatřením obecné povahy (viz kormorán v Jm a Jc kraji)

Zvláště chráněné druhy - § 48, 50

- druhy rostlin a živočichů, které jsou ohrožené nebo vzácné, vědecky či kulturně velmi významné, lze vyhlásit za zvláště chráněné
- 3 kategorie dle stupně ohrožení:
 - druhy kriticky ohrožené
 - silně ohrožené
 - ohrožené
- seznam zvláště chráněných rostlin a živočichů – Příloha II a III vyhlášky č. 395/1992 Sb. (nutné aktualizovat)

<i>Rostliny a houby</i>	<i>Cévnaté rostliny</i>	<i>Mechy</i>	<i>Lišejníky</i>	<i>Houby</i>
<i>Celkový počet druhů v ČR</i> <i>(přibližný počet původních druhů)</i>	2 550	860	1 500	5–6 000
<i>Kriticky ohrožené druhy</i>	247	0	0	27
<i>Silně ohrožené druhy</i>	149	0	0	13
<i>Ohrožené druhy</i>	92	0	0	6

Živočichové	Savci	Ptáci	Plazi	Obojživelníci	Ryby a kruhoústí	Bez-obratlí
Celkový počet druhů v ČR	81	199	11	21	59	cca 40 000
Kriticky ohrožené druhy	12	35	6	6	6	38*
Silně ohrožené druhy	11*	58	4	12	4	42*
Ohrožené druhy	3	30	1	1	10	36*

* zahrnuje jeden či více celých rodů

Základní podmínky ochrany zvláště chráněných živočichů - § 50

- ochrana všech svých vývojových stádiích, užívaných přirozených i umělých sídel a jejich biotopu
- zákazy:
 - škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrcovat
 - sbírat, ničit, poškozovat či přemísťovat jejich vývojová stádia nebo jimi užívaná sídla
 - držet, chovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny.
- u druhů z kategorie ohrožených při běžném obhospodařování nemovitostí stanovisko orgánu ochrany přírody

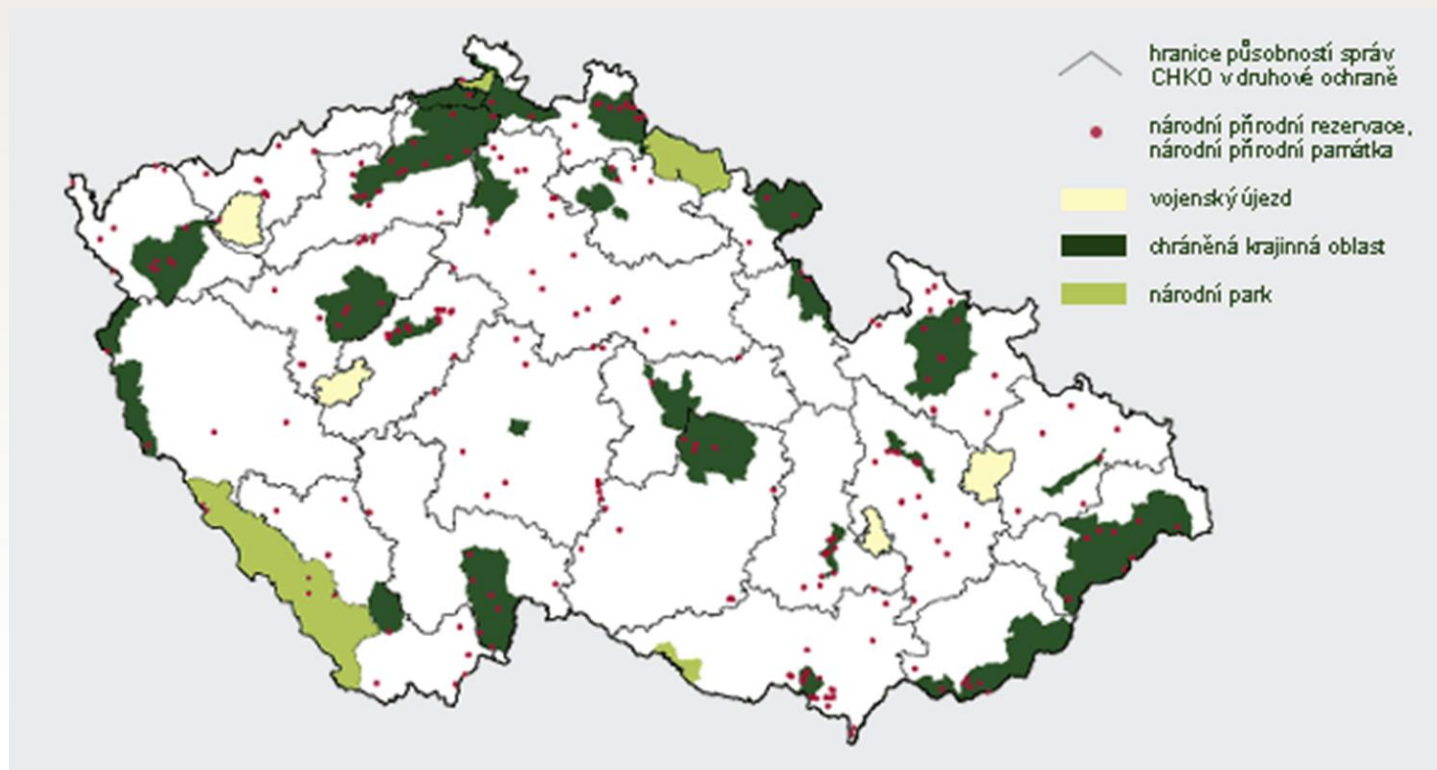
Výjimky ze zákazů u zvláště chráněných druhů - § 56

- dělení na „evropské“ (druhy chráněné podle práva evropských společenství = ptáci zařazení mezi ZCHD a druhy uvedené v příloze II, IV nebo V Směrnice 9243EHS) a na ostatní druhy - rozdílné důvody/podmínky pro povolení výjimky;
- pro všechny společně platí možnost povolit jen při prokázání jiného veřejného zájmu nad zájmem OP nebo v zájmu OP (např. péče o ZCHD, monitoring v zájmu OP atp.)
- u „evropských“ druhů navíc pouze v případech kdy neexistuje jiného uspokojivého řešení, při zachování příznivého stavu druhu z hlediska ochrany a jen z důvodů stanovených v § 56 odst. 2 (mj. v zájmu prevence závažných škod)

Územní ochrana

- **Významné krajinné prvky** (využití tak, aby nedošlo k poškození)
- **Zvláště chráněná území** (základní a bližší ochranné podmínky)
- **Evropsky významné lokality** (zákaz poškozování, přičemž za poškozování se nepovažuje řádné hospodaření prováděné v souladu s platnými právními předpisy a smlouvami uzavřenými dle § 69 zákona)
- **Ptačí oblasti** (činnosti vázané na souhlas orgánu ochrany přírody)

V NP možné vyloučit ryb. hospodaření, v NPR jen se souhlasem, v PR možnost omezit.

Zákon o rybářství

- vztažen na všechny vodní organismy (nejen ryby)
- rybářství a rybníkářství
- tímto zákonem není dotčena ochrana ryb a vodních organismů při nakládání s vodami podle zvláštních právních předpisů

Chráněné rybí oblasti - § 5 odst. 1 a 2

- vymezení druhů ryb nebo vodních organismů které jsou předmětem ochrany, zdroje a způsob vysazování, podmínky pro jejich chov a lov
- v oblasti může být omezen nebo zakázán lov ryb nebo vodních organismů

Ochrana rybníkářství a výkonu rybářského práva - § 12

- rybníkářství a výkon rybářského práva nesmí být v rozporu se zvláštními právními předpisy
- povinnosti vlastníka rybníka a jiného vodního díla v oblasti péče o vodní dílo, památkové péče a ochrany přírody stanovené zvláštními právními předpisy nejsou tímto zákonem dotčeny

Zákon o vodách

- Účel zákon mj. přispívat k ochraně vodních ekosystémů a na nich přímo záviselých suchozemských ekosystémů
- každý, kdo nakládá s povrchovými a podzemními vodami, ...je povinen dbát o to, aby nedocházelo k porušování jiných veřejných zájmů chráněných zvláštními právními předpisy
- při povolování vodních děl, jejich změn, změn jejich užívání a jejich odstranění musí být zohledněna ochrana vodních a na vodu vázaných ekosystémů; vodní díla nesmějí vytvářet bariéry pohybu ryb a vodních živočichů v obou směrech vodního toku

Podpora života ryb - § 35 odst. 3

- vypouštět ryby a ostatní vodní živočichy nepůvodních, geneticky nevhodných a neprověřených populací přirozených druhů do vodních toků a vodních nádrží bez souhlasu příslušného vodoprávního úřadu, je zakázáno

Správa vodních toků - § 47 odst. 2 písm. b) a f)

- udržovat koryta vodních toků ve stavu, který zabezpečuje dostatečnou průtočnost a hloubku vody a přitom se co nejvíce blíží přírodním podmínkám
- obnovovat přirozená koryta vodních toků, zejména ve zvláště chráněných územích a v územních systémech ekologické stability

Ekonomické nástroje

- Náhrada za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření - § 58 zákona č. 114/1992 Sb.
- Finanční příspěvek na zlepšení přírodního prostředí - § 69 zákona č. 114/1992 Sb.
- zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy
- poplatky za odběr vod podle zákona č. 254/2001 Sb.

Dotační programy

- Program obnovy přirozených funkcí krajiny
- Program péče o krajinu
- Program péče o přírodní prostředí SFŽP
- OP Životní prostředí 2014 - 20
- OP Rybářství 2014 – 20
- Podpora mimoprodukčních funkcí rybářských revírů (dotační program K2015 MZe)

Děkuji
za
pozornost

